

Hanna Bazhenova

Perspektywy ponownego przeglądu Układu o stowarzyszeniu z UE po wizycie ukraińskiej delegacji rządowej w Brukseli

W dniach 9-12 lutego 2021 r. ukraińska delegacja na czele z premierem Denysem Szmyhałem złożyła roboczą wizytę w Brukseli. Odbyła tam szereg spotkań z kierownictwem Unii Europejskiej i wzięła udział w 7 posiedzeniu Rady Stowarzyszenia UE-Ukraina. Podczas spotkania omówiono postępy w implementacji Układu o stowarzyszeniu między UE a Ukrainą, dalszą integrację polityczną i realizację reform na Ukrainie. Na zakończenie posiedzenia wydano wspólny komunikat prasowy, w którym przedstawiciele UE pozytywnie ocenili wysiłki reformatorskie Ukrainy i zwrócili uwagę na potrzebę zwiększenia skuteczności walki z korupcją. Na posiedzeniu Rady Najwyższej 19 lutego premier D. Szmyhal podsumował wyniki wizyty delegacji rządowej w Brukseli.

Rezolucja w sprawie wdrożenia Układu o stowarzyszeniu UE z Ukrainą. Wieczorem 10 lutego 2021 r. Parlament Europejski (PE) przyjął rezolucję w sprawie wdrożenia przez Ukrainę Układu o stowarzyszeniu z UE. Uchwałę poparło 526 deputowanych, przeciw było 79, a 71 wstrzymało się od głosu. W dokumencie tym szczegółowo przedstawiono główne osiągnięcia i porażki Ukrainy w latach 2019-2020. PE uznał europejskie aspiracje Ukrainy, z zadowoleniem przyjął jej proeuropejski wybór i postępy w reformowaniu kraju. Odnotowano przyspieszone tempo wdrażania reform, ale podkreślono, że niekiedy szybkość procesu legislacyjnego odbijała się negatywnie na jego jakości. Zaakceptowano rezultaty osiągnięte podczas wypełniania zobowiązań zawartych w Układzie o stowarzyszeniu UE-Ukraina, zwłaszcza w dziedzinie rolnictwa, energetyki, bankowości, decentralizacji, gospodarki cyfrowej, środowiska naturalnego i procedur wyborczych. Jednocześnie PE zauważył, że tylko 37% zadań związanych z realizacją układu zostało zrealizowanych w 2019 r., natomiast w 2018 r. wskaźnik ten stanowił 52%.

W rezolucji szczegółowo przeanalizowane zostały główne problemy państwa w gospodarce, sądownictwie, systemie egzekwowania prawa, ekologii i ochronie zdrowia. Zauważono jednak, że sądownictwo nadal pozostaje jedną z najmniej wiarygodnych instytucji na Ukrainie. Niepokój wzbudziło zawieszenie ponownej oceny i procesu rekrutacji sędziów, jak również nieobsadzenie ok. 2 tys. stanowisk sędziowskich. Ponadto w rezolucji stwierdzono, że powszechnie panująca korupcja w dalszym ciągu utrudnia reformowanie państwa. Należy tutaj zauważyć, że według najnowszych danych Ukraina w 2020 r. zyskała dziewięć punktów w Indeksie Percepcji Korupcji Transparency International i przesunęła się ze 126 miejsca, które zajmowała w 2019 r., na miejsce 117. Indeks poprawił się dzięki powołaniu Wyższego Sądu Antykorupcyjnego i wznowieniu działalności Narodowej Agencji ds. Zapobiegania Korupcji. PE wezwał Ukrainę do przyspieszenia reform, deoligarchizacji, zwalczania korupcji, wzmocnienia praworządności i osiągnięcia większego dobrobytu przez ludność Ukrainy.

Siódme posiedzenie Rady Stowarzyszenia UE-Ukraina. Uchwalona przez PE rezolucja stała się *de facto* temem informacyjnym dla 7 posiedzenia Rady Stowarzyszenia Ukraina-UE. Wydarzeniu przewodniczyli wysoki przedstawiciel UE do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borrell i premier Ukrainy D. Szmyhal. Uczestnicy omówili realizację Układu o stowarzyszeniu między UE a Ukrainą, ze szczególnym uwzględnieniem reform politycznych, praworządności i bezpieczeństwa, współpracy gospodarczej i handlu. Rada Stowarzyszenia potwierdziła swoje stałe zaangażowanie w proces wzmacniania stowarzyszenia politycznego i integracji gospodarczej Ukrainy z UE. Potwierdziła także, że UE i Ukraina zamierzają kontynuować wszechstronny przegląd realizacji celów układu. W pierwszej kolejności każda ze stron zobowiązała się do przeprowadzenia wewnętrznej oceny i zaprezentowania jej rezultatów na 23 szczycie Ukraina-UE w 2021 r.

Do istotnych wyników tego spotkania dla strony ukraińskiej należą gotowość UE do rozpoczęcia konsultacji w sprawie dalszego przeglądu liberalizacji handlu towarami w ramach pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu (DCFTA) przewidzianej w Układzie o stowarzyszeniu oraz w sprawie aktualizacji odpowiednich załączników do układu. Rozpatrywano również kwestię zawarcia Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products (ACAA), który otworzy unijny rynek wewnętrzny dla ukraińskich producentów. Rada Stowarzyszenia z zadowoleniem przyjęła powołanie misji UE mającej na celu wstępne ocenianie gotowości Ukrainy do podpisania tego porozumienia. Premier D. Szmyhal spodziewa się, że w latach 2021-2022 Ukraina i UE dojdą do ostatecznego kompromisu w tej kwestii.

Wspólny komunikat mówi o znaczeniu kontynuowania reform w sektorze energetycznym i dalszej współpracy w zakresie integracji ukraińskich rynków energii i systemów energetycznych z unijnym rynkiem energii. Ponadto Rada Stowarzyszenia zwróciła uwagę na chęć Ukrainy do zbliżenia swojej polityki i ustawodawstwa do Europejskiego Zielonego Ładu. W dniu 10 lutego 2021 r. D. Szmyhal i wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej ds. Europejskiego Zielonego Ładu Frans Timmermans odbyli pierwsze spotkanie w ramach Dialogu wysokiego szczebla UE-Ukraina na temat zaangażowania Ukrainy w tę europejską inicjatywę. Podczas spotkania rozmawiali o efektywności energetycznej, produkcji i dostawach zielonego wodoru, transformacji regionów węglowych, sojuszach przemysłowych i kwestiach klimatycznych.

UE zaaprobowała reformatorskie wysiłki Ukrainy. Uczestnicy byli zgodni, że państwo potrzebuje kompleksowej reformy sądownictwa, wzmocnienia praworządności oraz niezależnego i skutecznego działania instytucji antykorupcyjnych. Przyczyni się to do wzmocnienia zaufania i poparcia społecznego. Ponadto UE pochwaliła dążenie Ukrainy do przywrócenia elektronicznego systemu deklaracji majątkowych, a także zwróciła uwagę na potrzebę rzetelnych kontroli uczciwości sędziów.

Strony zgodziły się na dalsze pogłębianie integracji gospodarczej Ukrainy i zbliżanie jej ustawodawstwa do prawodawstwa unijnego w takich sektorach, jak: gospodarka cyfrowa, ułatwienia w wymianie handlowej, współpraca celna oraz wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne. UE potwierdziła, że pomoże Ukrainie uzyskać szczepionki na COVID-19 i wesprze kampanię szczepień w ramach wspólnego projektu regionalnego zainicjowanego przez Światową Organizację Zdrowia.

Rada Stowarzyszenia wysoko oceniła starania Ukrainy na rzecz utrzymania stabilności makroekonomicznej i finansowej. Zwróciła także uwagę, że w 2020 r. przyznano Ukrainie 1,1 mld EUR w ramach dwóch unijnych programów pomocy makrofinansowej (500 mln EUR w czerwcu i 600 mln EUR w grudniu). Jednocześnie przedstawiciele UE wezwali Ukrainę do wywiązywania się ze swoich zobowiązań politycznych w ramach obecnego programu pomocy makrofinansowej o wartości 1,2 mld EUR, mającego na celu zwalczanie COVID-19, oraz do dalszej ścisłej współpracy z MFW.

Rada zadeklarowała niezachwiane poparcie i zaangażowanie na rzecz niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy w granicach uznanych na arenie międzynarodowej. J. Borrell stanowczo potępił naruszenia suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy oraz podkreślił potrzebę pełnej realizacji porozumień mińskich przez wszystkie strony. W czasie posiedzenia delegacja ukraińska szerzej przedstawiła koncepcję Międzynarodowej Platformy Krymskiej i zaprosiła UE do udziału w inauguracyjnym spotkaniu wysokiego szczebla w ramach tej inicjatywy, które ma się odbyć 23 sierpnia 2021 r. w Kijowie.

Podpisane dokumenty. W trakcie posiedzenia Rady Stowarzyszenia podpisano dwie umowy bilateralne. Ukraina i UE zgodziły się na wdrożenie programu edukacyjnego dla urzędników państwowych „Projekt budowania zdolności Natolin4Capacity”. Na ten projekt Komisja Europejska przeznaczyła 2,45 mln EUR dla Kolegium Europejskiego Natolin w Warszawie, gdzie ukraińscy urzędnicy będą mogli pogłębić swoją wiedzę z zakresu prawa europejskiego i ekonomii. Podpisano też protokół do umowy INTERBUS, który wprowadził jednakowe reguły dla międzynarodowych pasażerskich przewozów autobusowych w Europie. Podpisanie tego dokumentu ma przyczynić się do otwarcia dla Ukrainy rynku autobusowego UE i państw członkowskich INTERBUS.

Wnioski. Wyniki wizyty delegacji ukraińskiej w Brukseli przedstawiają się niejednoznacznie. Z jednej strony, przyjęta przez PE rezolucja w sprawie wdrożenia przez Ukrainę Układu o stowarzyszeniu świadczy o głębokim

rozeznaniu UE w kwestii zmian związanych z wprowadzanymi w tym państwie reformami. W dokumencie wielokrotnie podkreślono, że należy zintensyfikować wysiłki w celu pełnego wdrożenia trwających reform i zapobieżenia regresowi już zrealizowanych. Jednocześnie PE podkreślił, że otrzymanie przez Ukrainę w grudniu 2020 r. pierwszej transzy w wysokości 600 mln EUR (z ogólnej kwoty 1,2 mld EUR) przy braku wstępnych warunków stanowi jednorazowy wyjątek ze względu na charakter tej pomocy. Przypomnienie to wskazuje, że UE będzie nadal uważnie monitorować wdrażanie reform i żądać od Ukrainy wykonywania swoich zobowiązań.

Z drugiej strony, wyniki 7 posiedzenia Rady Stowarzyszenia UE-Ukraina wskazują, że współpraca dwustronna będzie się pogłębiać, choć nie tak szybko, jak tego pragnie Ukraina. Strony odbędą konsultacje w sprawie przeglądu handlowej części Układu o stowarzyszeniu (w wywiadzie z 16 lutego 2021 r. D. Szmyhał podkreślił, że chodzi tylko o rewizję i nowelizację załączników do układu). Ważne jest również to, że UE jest otwarta na negocjacje w sprawie zawarcia ACAA i będzie pomagała Ukrainie w kwestii zaszczepienia ludności na COVID-19. Warunkiem dalszej eurointegracji Ukrainy oraz przyznania drugiej transzy pomocy makrofinansowej UE będzie wypełnienie przez to państwo zobowiązań w zakresie reform sektorowych, poprawy klimatu biznesowego, zwalczania korupcji, zarządzania funduszami publicznymi, skutecznego zarządzania i praworządności oraz efektywnej współpracy z MFW.